

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

КОВАЛЮК ОКСАНА МИХАЙЛІВНА

УДК 373.2.091.113.07:005.336]:613](043.3)

**УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ КЕРІВНИКІВ ДОШКІЛЬНИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ЗАСАДАХ
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

13.00.06 – теорія і методика управління освітою

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Житомирському державному університеті імені Івана Франка

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки, психології та управління
навчальними закладами
РОЖНОВА Тетяна Євгенівна,
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
Центр післядипломної освіти та довузівської підготовки,
завідувач

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогічної майстерності
та менеджменту
ГРИНЬОВА Марина Вікторівна,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка; декан природничого факультету

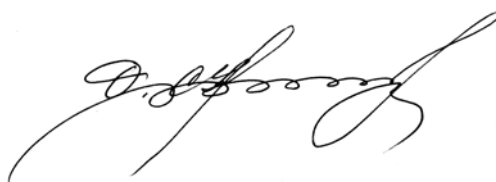
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної педагогіки, психології
та фахових методик
ПСОЦЬКА Леоніда Станіславівна,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, декан
факультету дошкільної освіти.

Захист відбудеться «20» грудня 2018 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 25.455.03 у Державному вищому навчальному закладі «Університет менеджменту освіти» НАПН України за адресою: 04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-Д, 3 поверх, к. 320, Наукова бібліотека Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти», читальна зала.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» НАПН України (04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-Д) та на сайті: www.umo.edu.ua.

Автореферат розісланий «19» листопада 2018 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. С. Снісаренко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Глибокі соціальні й економічні зрушення, що відбуваються в Україні, спонукають до реформування системи освіти. Зокрема, зазнають змін погляди на роль керівника дошкільного навчального закладу з огляду на сучасні тенденції розвитку освіти, акцентують увагу на ролі працівників відділів (управлінь) освіти в управлінні діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів.

В основу державної політики України покладено розуміння того, що здоров'я людини – соціально-економічна цінність, а здійснення скоординованих дій, спрямованих на покращення здоров'я нації, – стратегічний пріоритет держави.

Актуальність дослідження зумовлює орієнтація держави на реалізацію політики здоров'язбереження учасників освітнього процесу, що визначає пошук нових механізмів управління всіма видами системи освіти, зокрема й управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів, та чітке усвідомлення того, що здоров'я – це суспільна цінність, яка забезпечується системою наукових і практичних підходів щодо його збереження й зміцнення, діяльністю структур, які їх реалізують, та усвідомленою турботою кожного члена суспільства про особисте й громадське здоров'я.

З огляду на ці перетворення особливої значущості набуває управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій яке спрямоване на збереження здоров'я керівників дошкільних навчальних закладів, здійснюване через систему науково-методичних, педагогічних та управлінських заходів.

Варто зазначити, що пріоритетність здоров'язбереження учасників освітнього процесу відображена в державних документах. Зокрема, прийнято закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону здоров'я». Забезпечення оптимальних умов для реалізації потенціалу кожного громадянина впродовж усього життя та досягнення адекватних стандартів якості життя й благополуччя населення є одним з основних завдань Концепції гуманітарного розвитку України на період до 2020 року, Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти, Державної національної програми «Освіта» («Україна ХХІ століття»).

Загальні положення теорії і практики управління в освітній галузі розглянуто в роботах Ю. Бабанського, Є. Березняка, О. Боднар, Б. Гершунського, М. Гриньової, Л. Даниленко, Г. Дмитренка, Г. Єльнікової, І. Зязюна, В. Краєвського, Л. Карамушки, Л. Калініної, Ю. Конаржевського, В. Кременя, В. Лугового, В. Маслова, Л. Орбан-Лембрик, Є. Павлютенкова, М. Поташника, Б. Ренькас, Т. Рожнової, З. Рябової, Т. Сорочан, Г. Тимошко, П. Худомінського, А. Хуторського, Ф. Хміля, Г. Щокіна та ін.

Теоретичне й практичне використання здоров'язбережувальних технологій та їхню роль у системі освіти висвітлено в роботах О. Антонової, О. Ващенко, С. Грімблата, О. Дубогай, І. Єрохіної, В. Єфімової, О. Єжової, Т. Карасьової, О. Леванової, А. Мітязевої, М. Смирнова, Г. Соловйова, Л. Тихомирової, О. Тур та ін.

Дослідження в галузі дошкільного виховання здійснювали Л. Артемова, К. Біла, К. Крутій, Т. Махиня, Л. Пісоцька, Л. Шик та ін.

Особливості організації освітнього процесу в ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій представлено в роботах Т. Андрющенко, О. Богініч, Е. Вільчковського, Л. Гаращенко, М. Єфименка, О. Івахно, Г. Смольникової та ін.

Однак, попри важливість цих наукових розвідок, поза увагою дослідників залишилася проблема управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій, яка висвітлена лише в окремих аспектах, є принципово новою, та не знайшла належного відображення в теорії та практиці управління. Можемо стверджувати, що здоров'язбережувальні технології в освіті студіювали з огляду на педагогічну спрямованість, залишаючи поза увагою управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій, яке не було об'єктом системного наукового дослідження. У працях зазначених вище авторів можна виокремити елементи здоров'язбережувальних технологій, які доречно використовувати й в управлінні діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів.

Вивчивши наукові джерела, нормативно-правову базу, проаналізувавши соціально-економічні умови, сучасну практику управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів та тенденції його розвитку, ми констатуємо наявність об'єктивних суперечностей:

- між політикою держави, спрямованою на сприяння здоров'язбереження працівників закладів освіти, та недостатньою розробкою (необхідністю поглиблення) механізмів управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій;

- між потребою втілення здоров'язбережувальних технологій в управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів і недостатнім розпрацюванням цієї проблеми в педагогічній теорії та практиці;

- між необхідністю використання здоров'язбережувальних технологій в управлінні діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів і відсутністю науково обґрунтованої та експериментально перевіреної моделі такого управління;

- між необхідністю втілення здоров'язбережувальних технологій в управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів та відсутністю спеціальної підготовки працівників відділів (управлінь) освіти до реалізації цього процесу.

Необхідність подолання названих суперечностей, недостатність розпрацювання проблеми використання здоров'язбережувальних технологій в управлінні діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів зумовили актуальність і визначили вибір теми дисертаційного дослідження **«Управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Напрямок дисертаційного дослідження є частиною комплексної науково-дослідної теми Житомирського державного університету імені Івана Франка за темою «Актуальні проблеми ефективного управління підприємствами» (реєстраційний номер 0112U007422). Тему дослідження затверджено Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 7 від 27 лютого

2015 року) та зареєстровано Міжвідомчою радою з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в Україні (протокол № 5 від 23 червня 2015 року).

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій.

Відповідно до поставленої мети було окреслено такі **завдання дослідження**:

- розкрити теоретичні основи проблеми управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій, виокремити наявні проблеми в педагогічній теорії та практиці;

- розробити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити модель управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій;

- розробити критерії та показники оцінювання результативності управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій;

- розробити й упровадити методичний супровід реалізації моделі управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій;

- визначити шляхи вдосконалення управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій в управліннях (відділах) освіти.

Об'єкт дослідження – управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів.

Предмет дослідження – зміст, форми та методи управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій.

Методи дослідження. Для реалізації поставлених завдань було використано комплекс теоретичних та емпіричних методів: *теоретичні*: аналіз філософської, управлінської, педагогічної та психологічної літератури, який уможливив розробку проблеми управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій та дав змогу визначити його місце в діяльності працівників відділів (управлінь) освіти; узагальнення наукових категорій – для визначення дефініції «управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій»; *емпіричні*: анкетування, опитування, бесіди, інтерв'ю з керівниками дошкільних навчальних закладів, працівниками відділів (управлінь) освіти, методи незалежних характеристик та самооцінки, педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний етапи) – як інструментарій для вивчення практичного стану управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій та експериментальної перевірки результативності моделі управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій в управліннях (відділах) освіти.

Наукова новизна отриманих результатів:

- *уперше* розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено модель управління діяльністю керівників дошкільних навчальних

закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій; розроблено критерії та показники оцінювання результативності управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій; розроблено й упроваджено методичний супровід реалізації моделі управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій, який містить алгоритм її впровадження;

- *визначено зміст* поняття «управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій» як системи *принципів, форм і методів управління, що доповнюють класичні прийоми та впливи, які здійснюють працівники відділів (управлінь) освіти, наділяючи їх властивістю здоров'язбереження, і зумовлюють розвиток особистісних якостей керівників дошкільних навчальних закладів, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я свого та оточення;*

- *удосконалено* класифікацію здоров'язбережувальних технологій з огляду на особливості управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів;

- *подальшого розвитку* набули шляхи вдосконалення управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій в управліннях (відділах) освіти; науково-теоретичні положення щодо використання здоров'язбережувальних технологій в управлінні діяльністю керівників ДНЗ як цілісної системи, яка визначає зміст і послідовність управлінських дій та гарантує досягнення бажаного результату

Практичне значення дослідження полягає в доведенні теоретичних положень та висновків до конкретних методичних рекомендацій щодо впровадження моделі управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій. Розроблені модель управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій, спецкурс «Управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій» і тренінг «Здоров'язбережувальні технології та управління» для працівників відділів (управлінь) освіти та керівників дошкільних навчальних закладів сприяли вдосконаленню управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій; дали змогу визначити шляхи вдосконалення управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій.

Отримані результати можуть бути використані в практичній діяльності керівників дошкільних навчальних закладів; у системі підвищення кваліфікації впродовж курсового та міжкурсівного періодів; у процесі професійної підготовки керівників дошкільних навчальних закладів у закладах післядипломної педагогічної освіти та вищих навчальних закладах; у процесі магістерської підготовки керівників навчальних закладів; у діяльності працівників відділів (управлінь) освіти райдержадміністрацій та міськвиконкомів; у роботі об'єднаних територіальних громад.

Результати дослідження впроваджено на курсах підвищення кваліфікації керівників ДНЗ у КЗ «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради (довідка № 01-622 від 14.11.2018 р.), під час навчання студентів спеціальностей: «Дошкільна освіта» та

«Управління навчальними закладами» у Центрі післядипломної освіти та довузівської підготовки ЖДУ імені Івана Франка (довідка № 1/569 від 06.07.2018 р.), в організацію роботи з працівниками відділів (управлінь) освіти та керівниками ДНЗ Андрушівського району Житомирської області (довідка № 853 від 21.12.2017 р.), м. Новоград-Волинський Житомирської області (довідка № 145 від 06.03.2018 р.), м. Хмільник Вінницької області (довідка № 01-15/904 від 13.11.2017 р.), Бориспільського району Київської області (№ 07-21/80 від 16.10.2018 р.) та м. Бориспіль Київської області (№ 03-15-1628 від 01.11.2018 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати дослідження представлено в доповідях та обговорено на *Міжнародній конференції «Актуальні проблеми профорієнтації та професійного навчання населення у контексті подолання кризи ринку праці»* (Київ, 2015); *всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Наукові засади визначення змісту посадово-функціональної компетентності керівників навчальних закладів та технології їх формування»* (Київ, 2013), *«Інноваційний підхід в управлінні навчальними закладами»* (Житомир, 2014), *«Наукові підходи в управлінні навчальними закладами»* (Житомир, 2015), *«Теоретико-методологічні засади професійної підготовки керівників навчальних закладів»* (Житомир, 2016); *Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю, присвяченій 120 річниці з дня народження Миколи Олександровича Бернштейна «Дискурс здоров'я в освіті: філософія, педагогіка, антропологія, психологія»* (Вінниця, 2016); *науково-практичній конференції «Наукові засади підвищення кваліфікації керівників навчальних закладів»* (2014); *Всеукраїнській Інтернет-конференції «Актуальні проблеми університетської та професійної післядипломної освіти в кризових умовах»* (2015); *міжрегіональній науково-практичній конференції «Ресурсний підхід в управлінні навчальними закладами»* (Житомир, 2013); конкурсі освітніх інновацій *«Інновації в освіті – 2014»* (Житомир, 2015), *освітньому воркшопі «Навчання в Австрії»* (Львів – Зальцбург – Відень, 2014).

Публікації. Основні результати дослідження відображено в 13 одноосібних наукових публікаціях, із яких 1 – у міжнародному виданні, 5 публікацій у фахових виданнях, 7 – в інших наукових виданнях.

Структура дисертації. Структура дисертації. Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел із 239 найменувань (із них 3 – іноземною мовою), додатків. Загальний обсяг роботи 229 сторінок, з них 14 сторінок анотації, основний текст дисертації викладено на 164 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 32 рисунки, 8 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми та доцільність її наукового розгляду; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет; охарактеризовано методи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне й практичне значення одержаних результатів дослідження; подано відомості про апробацію та впровадження отриманих результатів дослідження.

У першому розділі «Теорія і практика управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій» проаналізовано наукові джерела з проблеми дослідження; розкрито теоретичний аспект управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів (ДНЗ) на засадах здоров'язбережувальних технологій та представлено основні дефініції дослідження. Визначено зміст поняття «управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій» як системи принципів, форм і методів управління, що доповнюють класичні прийоми та впливи, які здійснюють працівники відділів (управлінь) освіти, наділяючи їх властивістю здоров'язбереження, і зумовлюють розвиток особистісних якостей керівників ДНЗ, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я свого та оточення.

Визначено, що процес управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій характеризується цілеспрямованим впливом суб'єкта управління (працівники відділів (управлінь) освіти) на об'єкт управління (діяльність керівників ДНЗ), у результаті якого відбувається розвиток необхідних компетентностей та ціннісних орієнтацій, які сприяють збереженню фізичного, психічного, соціального здоров'я не лише свого, а й оточення. Доведено, що здоров'язбережувальні технології в управлінні є інструментом здійснення цілеспрямованої діяльності з покращення здоров'я.

Доповнено й конкретизовано з огляду на особливості діяльності керівників ДНЗ та їхній статус класифікацію здоров'язбережувальних технологій, яка містить у собі: технологію сприяння покращенню здоров'я, що передбачає безпосередній вплив працівників відділів (управлінь) освіти на діяльність керівників ДНЗ (з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей людини) на основі наукових підходів і методів, які позитивно впливають на збереження здоров'я, тривалість активного працездатного періоду життя, розвиток навички задоволеності життям, оптимізму та позитивного мислення; технологію особистісного внеску, націлену на саморозвиток керівників ДНЗ, формування самоврядних механізмів, розвиток ціннісного ставлення до власного здоров'я, мотивації до здорового способу життя (ЗСЖ), формування свідомого розуміння необхідності збереження й зміцнення здоров'я, самооцінки здоров'я та самовдосконалення, власної відповідальності за стан здоров'я; технологію управління умовами праці, яка забезпечує безперервний процес здійснення організаційно-технічних, соціально-психологічних, психогігієнічних та інших заходів, спрямованих на збереження здоров'я керівників ДНЗ, зменшення впливу несприятливих і шкідливих факторів на їхній організм. Це відбувається завдяки організації праці за законами фізіології, психології та гігієни; розробленню психопрофілактичних заходів, спрямованих на запобігання нервово-психічних напружень; забезпеченню позитивного соціально-психологічного клімату, розробленню та впровадженню заходів з оптимізації розумової праці та експертного консультування, розв'язанню конфліктних ситуацій, вирішенню актуальних проблем; моніторингу психічного здоров'я керівників ДНЗ.

У розділі визначено фактори, які виникають під час процесу управління діяльністю керівників ДНЗ та спричиняють негативний вплив на стан їхнього здоров'я. До них належать: втома, хронічне стомлення, нервово-психічна напруга,

ненормований робочий день, постійне виникнення непередбачених ситуацій, велика кількість інформації, непідготовленість до управлінської діяльності, недостатня рухова активність, велика персональна відповідальність, дефіцит часу.

З'ясовано, що управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій потребує певної взаємодії та узгодженості між усіма управлінськими ланками. І включає:

1) урахування індивідуальних особливостей та потреб керівників ДНЗ на всіх етапах управлінського процесу;

2) покращення ціннісного ставлення до власного здоров'я керівників ДНЗ через упровадження тренінгів, спрямованих на розвиток знань, які сприятимуть здоров'язбереженню та здоров'язміцненню;

3) розуміння важливості власних дій, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я;

4) взаємодію між працівниками відділів (управлінь) освіти та керівниками ДНЗ щодо розвитку управління на засадах здоров'язбережувальних технологій;

5) створення науково обґрунтованої та експериментально перевіреної моделі управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій.

У другому розділі **«Модель управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій»** обґрунтовано структуру та зміст моделі, запропоновано методичний супровід реалізації моделі; розроблено критерії оцінювання результативності управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій.

Модель управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій передбачає розкриття системи взаємопов'язаних елементів та видів діяльності працівників відділів (управлінь) освіти, у процесі реалізації яких створюються необхідні умови для збереження та зміцнення здоров'я керівників ДНЗ. Модель демонструє компоненти, які відображають структуру управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій, розкриває умови її реалізації та замінює оригінал у процесі дослідження, презентує комплекс методологічних та наукових підходів, принципів, етапів управлінської діяльності. Модель відображає завдання, які вирішує суб'єкт управління в процесі реалізації здоров'язбережувальних технологій.

Основна мета розробленої моделі полягає в забезпеченні управління діяльністю керівників ДНЗ працівниками відділів (управлінь) освіти на засадах здоров'язбережувальних технологій.

Запропонована модель (рис. 1) визначає та конкретизує стратегію, основні напрями та принципи управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій. Модель складається з чотирьох компонентів: концептуально-цільового, теоретико-методологічного, організаційно-діяльнісного, оцінювально-діагностичного. Зазначені компоненти моделі реалізуються через здоров'язбережувальні технології, різні форми та етапи управлінських дій, у процесі яких досягається очікуваний результат.

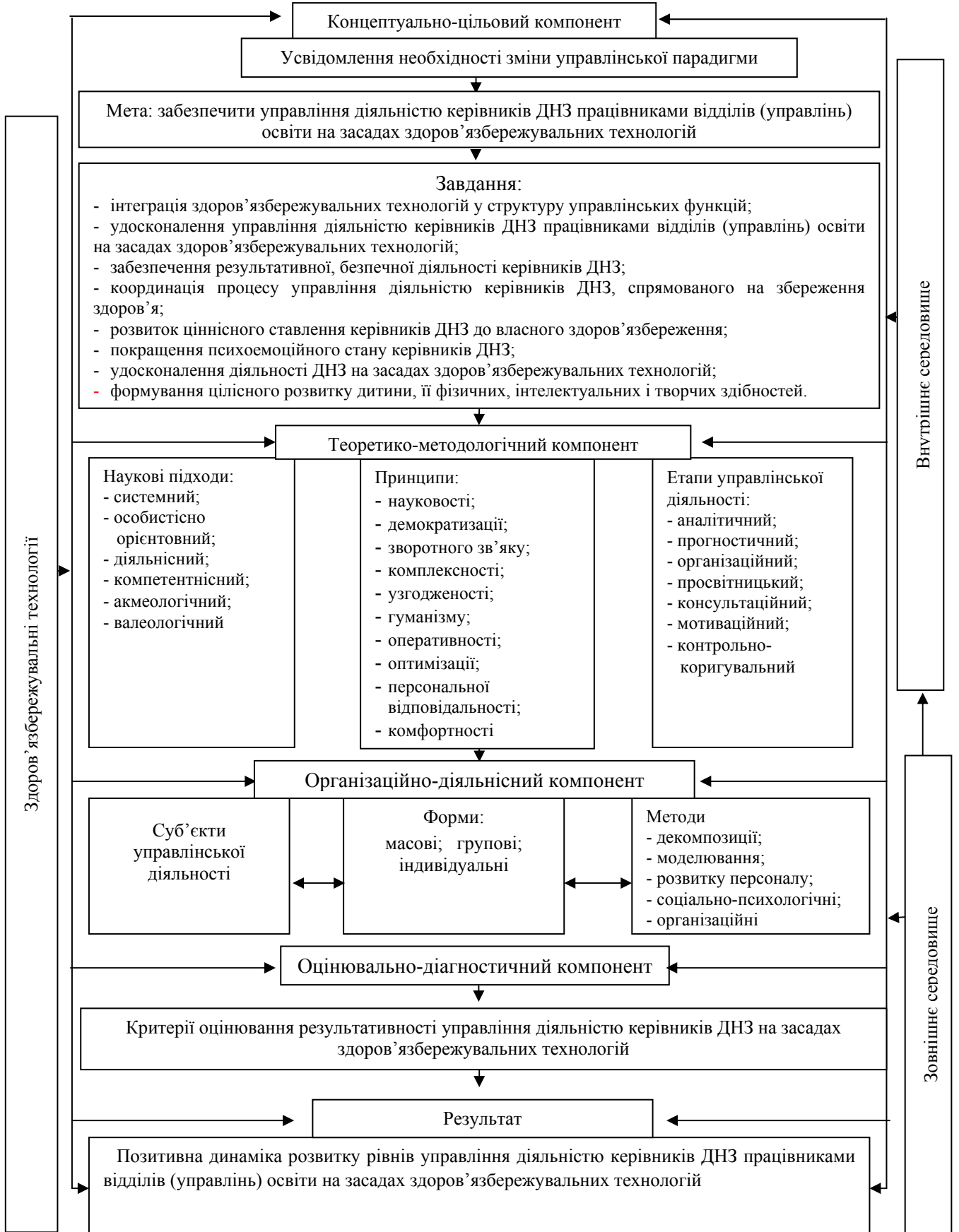

Рис. 1 Модель управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій

Концептуально-цільовий компонент є визначальним, включає управлінську парадигму, пов'язану з необхідністю інтеграції здоров'язбережувальних технологій у структуру управлінських функцій, визначає мету та завдання моделі, має тісний взаємозв'язок з усіма компонентами моделі.

Теоретико-методологічний *компонент* моделі управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій опирається на комплекс наукових підходів, принципів та етапів управлінської діяльності.

У ролі наукових підходів, на основі яких здійснювалося моделювання управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій, було обрано системний (розглядає процес управління на засадах здоров'язбережувальних технологій як цілісну систему, у якій весь процес управління організований на принципах здоров'язбереження); особистісно орієнтований (спрямований на залучення керівників ДНЗ до активної участі в освоєнні здоров'язбережувальних технологій та розвиток відповідального ставлення за власне здоров'я та здоров'я оточення); діяльнісний (визначає діяльність як основний компонент розвитку такого управління, забезпечує аналіз управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій, удосконалює зміст, форми, методи й засоби управління на основі зазначених технологій); компетентнісний (формування вмотивованого компетентного керівника ДНЗ, здатного швидко орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати, використовувати і створювати різноманітну інформацію, приймати обґрунтовані рішення й розв'язувати проблеми, що виникають на основі отриманих знань, умінь і навичок, зберігаючи здоров'я); акмеологічний (сприяє розвитку цінностей здоров'язбереження як одного з елементів вершини професійної діяльності); валеологічний (базується на реалізації технологій збереження здоров'я з урахуванням специфіки професійної діяльності, віку, фізіологічних та психологічних особливостей і спрямований на формування здоров'язбережувальної компетентності).

Основою побудови моделі стали принципи наукового управління, які розглядають як фундаментальні, теоретично обґрунтовані та практично перевірені положення, що мають об'єктивну, реальну природу, відображають стійкі тенденції та закономірності, тобто причинно-наслідкові зв'язки, притаманні системі управління. До них ми віднесли: принцип науковості (вивчення та використання перевірених положень, тенденцій і закономірностей, урахування попереднього досвіду щодо здоров'язбереження учасників управлінського процесу); демократизації (розвиток «суб'єкт-суб'єктних» відносин між учасниками управлінського процесу який здійснюється на засадах здоров'язбережувальних технологій); принцип зворотного зв'язку (забезпечує інформаційну обізнаність працівників відділів (управлінь) освіти щодо процесів, які відбуваються в підпорядкованих їм ДНЗ); принцип комплексності (спрямований на вирішення проблеми збереження здоров'я та реалізацію здоров'язбережувальних технологій у консолідації з органами місцевої влади, охорони здоров'я обласних (міських, районних) державних адміністрацій, соціальними інституціями); узгодженості (передбачає інтеграцію здоров'язбережувальних технологій в усі ланки управління на всіх ієрархічних рівнях); принцип гуманізму (спрямований на турботу про благо

керівників ДНЗ, повагу до їхньої гідності, вимагає уміння чути не тільки себе, а й інших людей, розглядає здоров'я, оптимізм, працездатність як основні цінності особистості, сприяє збереженню здоров'я керівників ДНЗ, має неперервний характер); оперативності (передбачає своєчасне реагування на зовнішні та внутрішні фактори впливу, які негативно позначаються на здоров'ї); оптимізації (акумуляція зусиль органів місцевого самоврядування, працівників відділів (управлінь) освіти задля створення умов для результативного управління ДНЗ та усунення факторів, що негативно впливають на стан здоров'я керівників ДНЗ під час виконання ними професійної діяльності); принцип персональної відповідальності (грунтується на тому, що учасниками процесу управління є не організаційні структури та їх ланки, а конкретні люди, поведінка яких будується за законами психології й обумовлюється низкою об'єктивних і суб'єктивних факторів); принцип комфортності (передбачає забезпечення умов, які сприяють професійній діяльності керівників ДНЗ та усуває подразники, що перешкоджають результативному управлінню ДНЗ).

До етапів управлінської діяльності відносимо: аналітичний, прогностичний, організаційний, просвітницький, консультаційний, мотиваційний, контроль-коригувальний. Усі етапи мають своє призначення, проте єднальною ланкою для всіх є здоров'язбережувальні технології.

У контексті дослідження до методів управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій було віднесено такі, завдяки яким досягнуто визначених цілей. Метод декомпозиції дає змогу розподілити складне явище, управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій, на більш прості компоненти при цьому розглядає його як єдиний процес. Метод моделювання передбачає розробку ефективних та гнучких моделей діяльності, спрямованих на здоров'язбереження. Розвитку персоналу – метод спрямований на визначення рівня знань, умінь, навичок та найбільш ефективних форм для навчання керівників ДНЗ із проблеми здоров'язбереження, обговорення шляхів розвитку системи. Соціально-психологічні методи спрямовані на коригування соціальних процесів та створення сприятливих міжособистісних стосунків між учасниками управлінського процесу. Організаційні забезпечують розвиток визначеного управління.

Організаційно-діяльнісний компонент моделі управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій розкриває форми та суб'єкти діяльності цього процесу, передбачає розвиток суб'єктів діяльності, формує відповідальне ставлення до опанування нових знань із проблеми управління діяльністю на засадах здоров'язбережувальних технологій.

Оцінювально-діагностичний компонент моделі передбачає виділення результату управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій, зокрема позитивну динаміку розвитку рівнів управління діяльністю керівників ДНЗ працівниками відділів (управлінь) освіти на засадах здоров'язбережувальних технологій.

У розділі подано критерії та показники оцінювання результативності управлінні діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій: мотиваційно-цільовий (сукупність мотивів, які спонукають до використання в професійній діяльності здоров'язбережувальних технологій),

когнітивний (система знань, які необхідні для здійснення управління діяльністю на засадах здоров'язбережувальних технологій), операційний (комплекс умінь, які забезпечують здійснення управління діяльністю на засадах здоров'язбережувальних технологій), особистісно-рефлексивний (задоволеність взаємодіяльністю суб'єктів управління, здатність до самоаналізу власного внеску в управління, спрямоване на здоров'язбереження), визначено рівні: високий рівень – 3 бали (показники результативності повною мірою відтворюють практичний стан використання здоров'язбережувальних технологій в управлінні діяльністю керівників ДНЗ), достатній – 2 бали (показники результативності відтворюють елементи використання здоров'язбережувальних технологій в управлінні діяльністю керівників ДНЗ), низький – 1 бал (показники результативності не відтворюють практичного стану використання здоров'язбережувальних технологій в управлінні діяльністю керівників ДНЗ).

Запропоновано методичний супровід реалізації моделі управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій, який включає алгоритм упровадження моделі. Алгоритм складається з таких дій:

1. Ознайомлення з ключовими положеннями та теоріями управління, вивчення досвіду вітчизняних учених, а також положень і принципів здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі.

2. Вивчення відомого передового досвіду з проблеми управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій, залучення науковців та установ освіти до співпраці.

3. Визначення завдань і мети управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій. Складання плану дій та визначення термінів упровадження здоров'язбережувальних технологій в управлінську діяльність працівників відділів (управлінь) освіти.

4. Здійснення аналізу та самоаналізу керівників ДНЗ щодо проблеми збереження здоров'я.

5. Аналіз результатів дослідження управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій.

6. Аналіз діяльності працівників відділів (управлінь) освіти, можливість коригування мети та завдань управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій.

7. Розроблення моделі управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій:

- виділення основних положень, рекомендацій, прийомів, методів роботи впровадження цього напрямку;

- визначення змін у функціях усіх категорій керівників освіти задля діяльності на засадах здоров'язбережувальних технологій;

- коригування діяльності.

8. Удосконалення системи управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій.

9. Реалізація моделі управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій.

10. Створення інформаційного банку шляхів упровадження в управління діяльністю керівників ДНЗ здоров'язбережувальних технологій:

- збір матеріалів (пошук можливих джерел інформації);
- систематизація матеріалів (визначення найважливішого, згрупування статистичних фактів);
- аналіз зібраних матеріалів (дає змогу визначити взаємозв'язок явищ, створити визначену систему, зробити висновки та звести все воедино).

11. Аналіз результативності управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка результативності розробленої моделі управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій»** розкрито сутність та етапи педагогічного експерименту, проаналізовано його результати, представлено шляхи вдосконалення управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій.

Програма педагогічного експерименту включала декілька етапів: наукове обґрунтування проблеми дослідження; визначення сучасного стану управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій; розроблення моделі управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій.

Експериментальною базою перевірки дослідження було вибрано 5 відділів (управлінь) освіти у Вінницькій, Житомирській та Київській областях. Усього дослідженням було охоплено 293 респонденти, які були поділені на дві групи: контрольну (146 осіб) та експериментальну (147 осіб).

Основна мета педагогічного експерименту полягала в перевірці теоретичних основ проблеми управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій та експериментальній перевірці моделі управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій.

Результати формувального етапу педагогічного експерименту показали позитивну динаміку змін щодо управління діяльністю керівників ДНЗ працівниками відділів (управлінь) освіти на засадах здоров'язбережувальних технологій: у респондентів експериментальної групи зафіксовано підвищення результатів усіх критеріїв і показників. У респондентів контрольної групи також спостерігається підвищення результатів, проте порівняно з показниками експериментальної групи підвищення несуттєве.

На основі отриманих даних можна зробити висновок, що після проведення заходів, передбачених розробленою нами моделлю управління діяльністю керівників ДНЗ (упроваджено спецкурс «Управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій» та тренінг «Здоров'язбережувальні технології та управління»), значно підвищилися рівні критеріїв оцінювання результативності управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій: мотиваційно-цільового – високий рівень зріс на 26,25 %, середній збільшився на 7,5 %, низький зменшився на 23,25 %. Високий рівень когнітивного критерію зріс на 18 %, середній – на 12 %, низький зменшився

на 22,5 %. Операційний критерій має такі зміни: високий рівень збільшився на 17,5 %, середній – на 16,25 %, низький зменшився на 19,42 %. За рефлексивно-особистісним критерієм в учасників експериментальної групи зафіксовано підвищення високого рівня на 15,75 %, середнього рівня на 10,5 %, низький рівень зменшився на 24 %.

Порівняльний аналіз управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій свідчить про динаміку змін у використанні здоров'язбережувальних технологій працівниками відділів (управлінь) освіти (рис. 2), оскільки кількість керівників ДНЗ, які відчують на собі управління на засадах здоров'язбережувальних технологій, зросла на 28,9 %, знизився й відсоток керівників ДНЗ, які не відчують на собі управління на засадах таких технологій (відповідно на констатувальному й формуальному етапах педагогічного експерименту ми одержали такі показники: 17 % і 11,34 %). Зниження відбулося на 5,66 %.

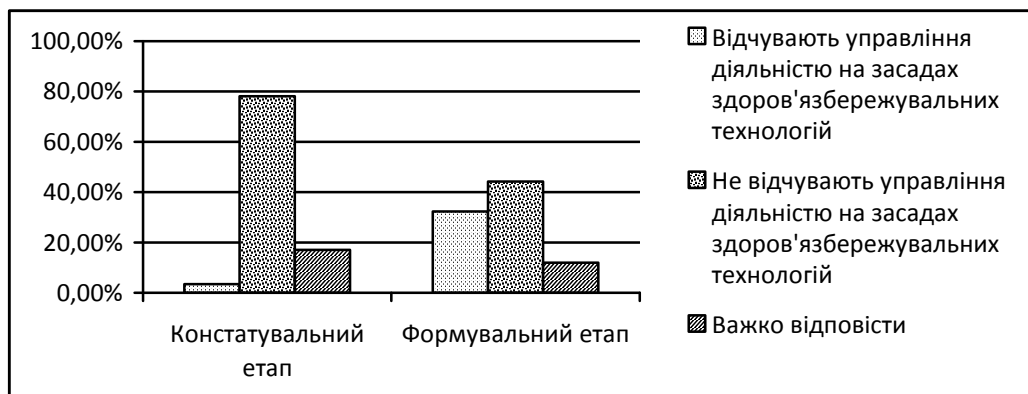

Рис. 2 Порівняльний аналіз управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій контрольної та експериментальної груп

У цьому розділі розроблено шляхи вдосконалення управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій через створення центру швидкої допомоги керівникам ДНЗ при відділах (управліннях) освітою, робота якого спрямована на вирішення проблем забезпечення умов управління для збереження здоров'я керівників ДНЗ, розв'язання питань, які виникають під час процесу управління та вирішення яких негативно впливає на стан здоров'я, створення умов для розвитку культури здоров'я та ЗСЖ, розвиток здоров'язбережувальної, здоров'язміцнювальної та здоров'явідновлювальної компетентностей.

Визначено, що суб'єкти управління, які здійснюють процес управління на засадах здоров'язбережувальних технологій, мають володіти знаннями щодо основ законодавства, нормативних документів на основі яких здійснюється професійна діяльність, права та економіки, психології особистості, ергономіки, екології, ортобіотики, валеології, соціоніки людини та гігієни праці, сучасних тенденцій управління, методів впливу на підлеглих.

Водночас вони повинні мати організаторські здібності, здатність досягати визначених цілей, здатність до самооцінки власної діяльності, почуття гумору, бути професіоналом своєї справи, відкритим до сприйняття інновацій, урівноваженим,

емоційно стійким, здатним до рефлексії, гарантом якості досягнення визначених цілей, психологічно стійким, оптимістично налаштованим.

Крім того, суб'єкти управління повинні володіти такими якостями, як: чесність, порядність, правдивість, щирість, вимогливість до себе та оточення, відповідальність, креативність, справедливість, доброзичливість, повага до підлеглих, готовність до налагодження взаємовідносин, орієнтованість на захист інтересів керівників ДНЗ, стриманість, терплячість, ввічливість, урівноваженість, уміння приймати правильні рішення в екстремальних ситуаціях, наполегливість.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено науково-теоретичне, прикладне й експериментальне дослідження проблеми управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій. Результати проведеного дослідження засвідчили успішність розв'язання поставлених завдань і дали підстави для формулювання таких висновків:

1. На основі аналізу наукових джерел розкрито теоретичні основи проблеми управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій. Доведено, що управління діяльністю керівників ДНЗ не повною мірою відповідає вимогам часу й потребує значного покращення, зокрема підвищення рівня управлінської майстерності працівників відділів (управлінь) освіти та керівників ДНЗ у напрямі здоров'язбереження.

Здоров'язбережувальні технології визначено як пріоритетну складову процесу управління діяльністю керівників ДНЗ. Установлено ряд факторів, які виникають під час виконання професійної діяльності керівників ДНЗ і негативно впливають на стан їхнього здоров'я. До них належать: зростання психологічного та емоційного навантаження, відсутність стабільного, спокійного режиму праці та відпочинку, невідповідність до управлінської діяльності, висока персональна відповідальність, дефіцит часу.

Визначено зміст поняття «управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій», під яким розуміємо *систему принципів, форм і методів управління, що доповнюють класичні прийоми та впливи, які здійснюють працівники відділів (управлінь) освіти, наділяючи їх властивістю здоров'язбереження, і зумовлюють розвиток особистісних якостей керівників ДНЗ, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я свого та оточення.*

За результатами наукового дослідження удосконалено класифікацію здоров'язбережувальних технологій, на основі яких здійснюється управління діяльністю керівників ДНЗ. Класифікація містить такі здоров'язбережувальні технології: технологію сприяння покращенню здоров'я, технологію особистісного внеску, технологію управління умовами праці.

2. Розроблено, науково обґрунтовано та експериментально перевірено модель управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій.

Презентована модель відповідає сучасним уявленням про неї як про систему та ієрархію взаємозалежних і взаємозумовлених компонентів, що адекватно

відображають досліджуваний об'єкт, реалізуються через управлінські функції, різні форми й види управлінських дій, у процесі чого досягається очікуваний результат.

Вказано на прямопропорційні зв'язки між компонентами моделі: концептуально-цільовим, теоретико-методологічним, організаційно-діяльним, оцінювально-діагностичним.

Концептуально-цільовий компонент передбачає: визначення мети та завдань управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій; доводить необхідності зміни управлінської парадигми та інтеграції здоров'язбережувальних технологій у структуру управлінських функцій.

Теоретико-методологічний компонент моделі управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій опирається на комплекс методологічних і наукових підходів, принципів, етапів управлінської діяльності та відображає структуру управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій.

Організаційно-діяльним компонент моделі управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій включає в себе такі складові: методи, етапи, форми та суб'єкти діяльності, а також передбачає розробку, визначення та затвердження механізмів, спрямованих на розвиток системи управління діяльністю керівників ДНЗ, формування відповідального ставлення до опанування та застосування нових знань із проблеми здоров'язбереження.

Оцінювально-діагностичний компонент моделі управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій охоплює критерії оцінювання результативності управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій, водночас спрямований на визначення результатів застосування здоров'язбережувальних технологій, визначення недоліків і механізмів їх усунення, внесення змін у взаємодію керівників ДНЗ і працівників відділів (управлінь) освіти задля подолання виявлених недоліків, підсилює позитивні впливи та нейтралізує негативні.

3. Розроблено критерії та показники оцінювання результативності управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій: мотиваційно-цільовий (сукупність мотивів, які спонукають до використання в професійній діяльності здоров'язбережувальних технологій), когнітивний (система знань, необхідних для здійснення управління діяльністю на засадах здоров'язбережувальних технологій), операційний (комплекс умінь, що забезпечують здійснення управління діяльністю на засадах здоров'язбережувальних технологій), особистісно-рефлексивний (задоволеність взаємодією суб'єктів управління, здатність до самоаналізу власного внеску в управління, спрямоване на здоров'язбереження).

Доведено, що впровадження моделі управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій дало змогу значно підвищити результативність управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій в експериментальній групі до експерименту порівняно з експериментальною групою після експерименту. Результативність управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій підвищилася за усіма критеріями та показниками.

Отримані дані за мотиваційно-цільовим критерієм засвідчують, що кількість респондентів, які усвідомлюють необхідність власного внеску в управління на засадах здоров'язбережувальних технологій і мають сформовану систему цінностей, що мотивує до використання в управлінні таких технологій, із високим рівнем показників зросла на 26,25 %, а з низьким – знизилася на 23,25 %. Показники когнітивного критерію свідчать про збільшення рівня знань, необхідних для здійснення управління діяльністю на засадах здоров'язбережувальних технологій, у респондентів експериментальної групи на 18 %, низький рівень зменшився на 22,5 %. Кількість респондентів експериментальної групи, які системно використовують здоров'язбережувальні технології під час виконання професійної діяльності, ілюстрована позитивною динамікою операційного критерію: зокрема, високий рівень умінь, які забезпечують здійснення управління на засадах здоров'язбережувальних технологій, збільшився на 17,5 %, а низький зменшився на 19,42 %. Високий рівень рефлексивно-особистісного критерію експериментальної групи зріс на 15,75 %, показник низького рівня зменшився на 24 %.

4. Розроблено методичний супровід реалізації моделі управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій.

5. Визначено шляхи вдосконалення управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій в управліннях (відділах) освіти.

У контексті дослідження розроблено та впроваджено для працівників відділів (управлінь) освіти спецкурс «Управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій», у рамках якого формується цілісне уявлення про управлінську діяльність на засадах здоров'язбережувальних технологій, розвивається здатність до самореалізації та саморозвитку. Для підвищення результативності діяльності та покращення показників ведення ЗСЖ керівниками ДНЗ було впроваджено тренінг «Здоров'язбережувальні технології та управління», завдяки якому формується відповідальне ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточення, підвищується рівень сформованості в керівників ДНЗ розуміння необхідності управління на засадах здоров'язбережувальних технологій.

Мету дослідження досягнуто, завдання виконано.

Проведене дослідження не вичерпує всього комплексу питань, що виникають під час розгляду проблеми управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій. Перспективним напрямом для подальших досліджень є управлінські процеси в системі діяльності ДНЗ. Окремого дослідження потребують процеси інформатизації діяльності керівників ДНЗ з використанням хмарних технологій. Заслугове на увагу визначення шляхів управління взаємодією ДНЗ із сім'єю, громадськістю тощо з проблеми здоров'язбереження.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Ковалюк О. М. Теоретичні основи управлінської діяльності керівників на засадах здоров'язбережувальних технологій. *Scientific works. Azerbaijani Republic*. 2015. № 2. С. 136–139.

2. Ковалюк О. М. Модель управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій. *Нові технології навчання* : наук.-метод. зб. /

Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. 2016. № 88. С. 66–68.

3. Ковалюк О. М. Експериментальне впровадження моделі управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язберезувальних технологій. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Переяслав-Хмельницький, 2016. С. 409–416.

4. Ковалюк О. М. Педагогічні та організаційні умови управління навчальним закладом на засадах здоров'язберігаючих технологій. *Витоки педагогічної майстерності*. Сер. «Педагогічні науки» / Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2015. С. 125–128.

5. Ковалюк О. М. Мотивація – важливий аспект у професійній компетентності керівника навчального закладу. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Переяслав-Хмельницький, 2014. С. 443–449.

6. Ковалюк О. М. Особливості управління навчальним закладом на засадах здоров'язберігаючих технологій. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Переяслав-Хмельницький, 2015. С. 399–405.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Ковалюк О. М. Застосування інновацій в управлінні навчальним закладом на засадах здоров'язбереження – потреба сьогодення. *Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інноваційний підхід в управлінні навчальними закладами»*. Житомир, 2014. С. 96–98.

2. Ковалюк О. М. Управління навчальним закладом на засадах здоров'язберігаючих технологій – один із шляхів вдосконалення освіти. *Збірник матеріалів науково-практичної конференції «Наукові засади підвищення кваліфікації керівників навчальних закладів»* / НАПН України ; Ун-т менедж. освіти. Київ, 2014. С. 31–32.

3. Ковалюк О. М. Управління дошкільним навчальним закладом на засадах здоров'язберезувальних технологій. *Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теоретико-методологічні засади професійної підготовки керівників навчальних закладів»*. Житомир, 2016. С. 203–209.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Ковалюк О. М. Вплив іміджу навчального закладу на його конкурентоспроможність. *Матеріали Міжрегіональної науково-практичної конференції «Ресурсний підхід в управлінні навчальними закладами»*, 16 квіт. 2013 р. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. С. 152–156.

2. Ковалюк О. М. Управління навчальним закладом на засадах інноваційного розвитку – процес підвищення якості роботи. *Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Управління інноваційним розвитком загальної середньої освіти в умовах соціально-економічних реформ»* / ДВНЗ «Університет менеджменту освіти». Київ, 2014. С. 130–131.

3. Ковалюк О. М. Технологічний аспект у діяльності освітнього закладу. *Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наукові підходи в управлінні навчальними закладами»*. Житомир, 2015. С. 195–199.

4. Ковалюк О. М. Використання компетентнісного підходу до навчальної діяльності керівників дошкільних навчальних закладів. *Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання населення у контексті подолання кризи ринку праці* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. / Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. Київ, 2015. С. 276–281.

АНОТАЦІЇ

Ковалюк О. М. Управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою. – Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Київ 2018.

У дисертаційному дослідженні визначено та обґрунтовано потребу використання здоров'язбережувальних технологій в управлінні діяльністю керівників ДНЗ. Проаналізовано та узагальнено стан розробленості проблеми в наукових джерелах, визначено зміст основного поняття дослідження «управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій». Удосконалено класифікацію здоров'язбережувальних технологій з огляду на особливості професійної діяльності, вік та статус керівників ДНЗ. Класифікація містить у собі технологію сприяння покращенню здоров'я, технологію особистісного внеску, технологію управління умовами праці та може бути доповненням наявних класифікацій. Розроблено й експериментально перевірено модель управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій. Здійснено методичний супровід реалізації моделі управління діяльністю керівників дошкільних навчальних закладів на засадах здоров'язбережувальних технологій, який містить алгоритм її впровадження. Розроблено критерії та виокремлено показники оцінювання результативності управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій і шляхи вдосконалення управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій через створення центру швидкої допомоги керівникам ДНЗ. Практичними здобутками проведеного дослідження були також розробки спецкурсу «Управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій» та тренінгу «Здоров'язбережувальні технології та управління» для працівників відділів (управлінь) освіти та керівників ДНЗ, які сприяли вдосконаленню управління діяльністю керівників ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій.

Ключові слова: управління, управління діяльністю керівників ДНЗ, здоров'язбережувальні технології, здоров'язбережувальні технології в управлінні діяльністю керівників ДНЗ

Kovaliuk O. M. Management of head's functioning in the preschool educational institutions on the basis of health saving technologies. – Manuscript.

Thesis is to obtain scientific degree – Candidate of Pedagogic Science (PHD in Philosophy), specialty 13.00.06 “Theory and Methodic of Education Management”. – SHEI “The University of Management in Education” NAPS of Ukraine, Kyiv, 2018.

In the dissertation the necessity of use of health saving technologies in management of head's functioning in preschools institutions (PEI) is determined and substantiated. It is defined as a system of principles, forms and methods of management supplemented by the classical techniques and influences of the departments of education giving them the property of health preservation and lead to the development of personal qualities of the head's of PEI, which are aimed at preserving and strengthening of their health. The state of development of the problem in scientific sources is analyzed and summarized, the content of the main concept of the research "Management of head's functioning in the preschool educational institutions on the basis of health saving technologies" is determined.

The classification of health saving technologies has been supplemented and specified taking into account the peculiarities of professional activity and the status of heads of schools. The classification includes a technology of health promotion (it shows the direct impact of the staff of departments of education on the functioning of the heads of PEI), technology of personal contribution (it is aimed at self-development of the heads of PEI, the formation of self-governing mechanisms, the development of a valuable attitude to their own health, motivation to the health saving, formation of a conscious understanding of the need to preserve and strengthen health, self-assessment of health and self-improvement, self-responsibility for health), technology of management of working conditions (it provides a continuous process of organizational, technical, psychological, psycho-hygienic and other measures aimed at preserving the health of heads of the PEI, reducing the impact of adverse and harmful factors on their body). It is may be an addition to existing classifications.

The model of management of head's functioning in the preschool educational institutions on the basis of health saving technologies is developed and experimentally tested. The model involves the disclosure of a system of interrelated elements and activities of the staff of the departments of education when the necessary conditions for preservation and strengthening of the health of heads of PEI are created. The model demonstrates the components that reflect the structure of the management of the head's functioning in PEI on the basis of health saving technologies, reveals the conditions for its implementation and replaces the reality in the research process. The model reflects the tasks that solve the subject of management in the implementation of health saving technologies. The main objective of the model is to ensure the management of the head's functioning in PEI by the staff of the departments of education on the basis of health saving technologies.

The proposed model consists of four interrelated and interconnected structural components (dealing with concept and purpose, theory and methodology, organization and activity, evaluation and diagnostic), which reveal all the peculiarities of the use of health saving technologies in the management of the the head's functioning in the PEI.

The methodical support of implementation of the model is provided. It contains an algorithm for its implementation. Criteria and indicators of evaluation the effectiveness of management of head's functioning in the preschool educational institutions on the basis of health saving technologies are developed. Assessment of the effectiveness of management of the head's functioning in PEI on the basis of health saving technologies is carried out according to the developed criteria: motivation (a set of motives that encourage the use in professional activities of health-saving technologies), cognitive (the system of knowledge that is necessary for the management of the head's functioning in PEI on the basis of health saving technologies), operational (a set of skills that ensure the management of the head's functioning in PEI on the basis of health saving technologies), reflective (satisfaction with interaction of management capacity for introspection of the own contribution to the management).

The ways of improving the management of head's functioning in the preschool educational institutions on the basis of health saving technologies are identified through the establishment of a helping center to the heads of preschools. A help center is provided to the heads of PEI, which goal is to build a management system aimed at preserving the health of the heads of PEI in the course of their professional activities.

The main components of the center are the subjects of management and seven interrelated departments that provide the effectiveness of the system of management of the heads functioning in PEI on the basis of health saving technologies.

The practical achievement highlights the development of a special course "Management of head's functioning in the preschool educational institutions on the basis of health saving technologies" and a training "Health saving technologies and management" for the staff of the departments of education and heads of the preschools. The obtained results can be used in practice of the heads of schools; in the system of advanced training during course and inter-course periods; in the process of professional training of heads of PEI in institutions of postgraduate pedagogical education and higher educational institutions; in the process of master's training of heads of educational institutions; in the functioning of departments of education; in the work of the united territorial communities.

Key words: management, management of head's functioning, health saving technologies, health saving technologies in the preschool educational institutions.

Підписано до друку 15.11.2018 р. Формат 60x90/16.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Тираж 100. Зам. 90.

«Видавництво “Науковий світ”»®
Свідоцтво ДК № 249 від 16.11.2000 р.
м. Київ, вул. Казимира Малевича (Боженка), 23, оф. 414.
200-87-15, 050-525-88-77
E-mail: nsvit23@ukr.net
Сайт: nsvit.cc.ua